

Тарас Шевченко, вічний Кобзар, що торкається струн душі кожного українця. Його вірші знайомі нам із дитинства, його творчість досі викликає багато дискусій, щире захоплення і знаходить безліч шанувальників поза межами нашої країни. Свої переживання митець умів переносити на полотно, але саме малювання словом возвеличило його як генія українського народу.

Ця книжка – збірка вічних перлин української поезії зі спадщини Тараса Шевченка. У його віршах – усе, що хотів сказати світові Кобзар, усе, чим він жив, що любив і до чого прагнув. Простота і мудрість, душевна щирість і глибокий зміст у словах автора не загубились у плінності часу і зараз поезією промовляють до нас.

Тарас Шевченко

КОБЗАР

Тарас Шевченко

КОБЗАР

*Браті моє — побрате,
Ваша праця пам'ятає!
За вас правду, за вас славу
І волю шлемо!*

ISBN 978-617-12-3918-0

www.bookclub.ua

Парас
Шевченко

КОБЗАР

ХАРКІВ **КЛУБ**
2017 СІМЕЙНОГО
ДОЗВІЛЛЯ

УДК 821.161.2
Ш37

Жодну з частин цього видання
не можна копіювати або відтворювати в будь-якій формі
без письмового дозволу видавництва

Каліграфія *Наталії Ком'яхової*

Дизайнер обкладинки *Євгенія Гайдамака*

ISBN 978-617-12-3918-0

© Книжковий клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», видання українською мовою, 2017
© Книжковий клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», художнє оформлення, 2017

1837

Причинна

Реве та стогне Дніпр широкий,
Сердитий вітер завива,
Додолю верби гне високі,
Горами хвилю підійма.
І блідий місяць на ту пору
Із хмари де-де виглядав,
Неначе човен в синім морі,
То виринав, то потопав.
Ще треті півні не співали,
Ніхто нігде не гомонів,
Сичі в гаю перекликались,
Та ясен раз у раз скрипів.

В таку добу під горою,
Біля того гаю,
Що чорніє над водою,
Щось біле блукає.
Може, вийшла русалонька
Матері шукати,
А може, жде козаченька,
Щоб залоскотати.
Не русалонька блукає:
То дівчина ходить
Ї сама не зна (бо причинна),
Що такеє робить.
Так ворожка поробила,
Щоб менше скучала,
Щоб, бач, ходя опівночі,
Спала ї виглядала
Козаченька молодого,
Що торік покинув.
Обіщався вернутися,
Та, мабуть, і згинув!
Не китайкою покрились
Козацькїї очі,
Не вимили біле личко

Слізоньки дівочі:
 Орел виїняв карі очі
 На чужому полі,
 Біле тіло вовки з'їли —
 Така його доля.
 Дарма щоніч дівчинонька
 Його виглядає.
 Не вернеться чорнобривий
 Та й не привітає,
 Не розплете довгу косу,
 Хустку не зав'яже,
 Не на ліжко, в домовину
 Сиротою ляже!

Така її доля... О Боже мій милий!
 За що ж ти караєш її, молоду?
 За те, що так щиро вона полюбила
 Козацькії очі?.. Прости сироту!
 Кого ж їй любити? Ні батька, ні неньки:
 Одна, як та пташка в далекім краю.
 Пошли ж ти їй долю — вона молоденька,
 Бо люде чужії її засміють.
 Чи винна ж голубка, що голуба любить?
 Чи винен той голуб, що сокіл убив?
 Сумує, воркує, білим світом нудить,
 Літає, шукає, дума — заблудив.
 Щаслива голубка: високо літає,
 Полине до Бога — милого питать.
 Кого ж, сиротина, кого запитає,
 І хто їй розкаже, і хто тее знає,
 Де милий ночує: чи в темному гаю,
 Чи в бистрім Дунаю коня напова,
 Чи, може, з другою, другую кохає,
 Її, чорнобриву, уже забува?
 Якби-то далися орлині крила,
 За синім би морем милого знайшла;
 Живого б любила, другу б задушила,
 А до неживого у яму б лягла.
 Не так серце любить, щоб з ким поділитися,
 Не так воно хоче, як Бог нам дає:
 Воно жить не хоче, не хоче журитися.

«Журись», — каже думка, жалю завдає.
 О Боже мій милий! Така Твоя воля,
 Таке її щастя, така її доля!

Вона все ходить, з уст ні пари.
 Широкий Дніпр не гомонить:
 Розбивши вітер чорні хмари,
 Ліг біля моря одпочить.
 А з неба місяць так і сяє;
 І над водою, і над гаєм,
 Кругом, як в усі, все мовчить.
 Аж гульк — з Дніпра повиринали
 Малії діти, сміючись.
 «Ходімо грітись! — закричали. —
 Зійшло вже сонце!» (Голі скрізь;
 З осоки коси, бо дівчата.)

.....
 «Чи всі ви тут? — кличе мати. —
 Ходім шукати вечерять.

Пограємось, погуляймо
 Та пісеньку заспіваймо:
 Ух! Ух!

Солом'яний дух, дух!
 Мене мати породила,
 Нехрещену положила.
 Місяченьку!

Наш голубоньку!
 Ходи до нас вечеряти:
 У нас козак в очереті,
 В очереті, в осоці,
 Срібний перстень на руці;
 Молоденький, чорнобровий;
 Знайшли вчора у діброві.
 Світи довше в чистім полі,
 Щоб нагулятись доволі.
 Поки відьми ще літають,
 Поки півні не співають,
 Посвіти нам... Он щось ходить!
 Он під дубом щось там робить.
 Ух! Ух!

Солом'яний дух, дух!

Мене мати породила,
Нехрещену положила».

Зареготались нехрещені...
Гай обізвався; галас, зик,
Орда мов ріже. Мов скажені,
Летять до дуба... Нічичирк...
Схаменулись нехрещені,
Дивляться — мелькає,
Щось лізе вверх по стовбуру
До самого краю.
Ото ж тая дівчинонька,
Що сонна блудила:
Отаку-то їй причину
Ворожка зробила!
На самий верх на гіллячці
Стала... В серце коле!
Подивилась на всі боки
Та й лізе додолу.
Кругом дуба русалоньки
Мовчки дожидали;
Взяли її, сердешную,
Та й залоскотали.
Довго, довго дивовались
На її уроду...
Треті півні: кукуріку! —
Шелеснули в воду.

Защебетав жайворонок,
Угору летючи;
Закувала зозуленька,
На дубу сидячи;
Защебетав соловейко —
Пішла луна гаєм;
Червоніє за горою;
Плугатар співає.
Чорніє гай над водою,
Де ляхи ходили;
Засиніли понад Дніпром
Високі могили;
Пішов шелест по діброві;
Шепчуть густі лози.

А дівчина спить під дубом
При битій дорозі.
Знать, добре спить, що не чує,
Як кує зозуля,
Що не лічить, чи довго жить...
Знать, добре заснула.

А тим часом із діброви
Козак виїжджає;
Під ним коник вороненький
Насилу ступає.
«Ізнемігся, товаришу!
Сьогодні спочинем:
Близько хата, де дівчина
Ворота одчинить.
А може, вже одчинила
Не мені, другому...
Швидче, коню, швидче, коню,
Поспішай додому!»
Утомився вороненький,
Іде, спотикнеться —
Коло серця козацького
Як гадина в'ється.
«Ось і дуб той кучерявий...
Вона! Боже милий!
Бач, заснула, виглядавши,
Моя сизокрила!»
Кинув коня та до неї:
«Боже ти мій, Боже!»
Кличе її та цілує...
Ні, вже не pomoже!
«За що ж вони розлучили
Мене із тобою?»
Зареготавсь, розігнався —
Та в дуб головою!

Ідуть дівчата в поле жати
Та знай співають ідучи,
Як проводжала сина мати,
Як бивсь татарин уночі.
Ідуть — під дубом зелененьким
Кінь замордований стоїть,

А біля його молоденький
 Козак та дівчина лежить.
 Цікаві (нігде правди діти)
 Підкралися, щоб ізлякати;
 Коли подивляться, що вбитий, —
 З переполоху ну втікати!

Збиралися подруженьки,
 Слізеньки втирають;
 Збиралися товариші
 Та ями копають;
 Прийшли попи з корогвами,
 Задзвонили дзвони.
 Поховали громадою,
 Як слід, по закону.
 Насипали край дороги
 Дві могили в житі.
 Нема кому запитати,
 За що їх убито?
 Посадили над козаком
 Явір та ялину,
 А в головах у дівчини
 Червону калину.
 Прилітає зозуленька
 Над ними кувати;
 Прилітає соловейко
 Щоніч щебетати;
 Виспівує та щебече,
 Поки місяць зійде,
 Поки тії русалоньки
 З Дніпра грітись вийдуть.

[1837, С.-Петербург]

1838

Думка

Тече вода в синє море,
 Та не витікає,
 Шука козак свою долю,

А долі немає.
Пішов козак світ за очі;
Грає сине море,
Грає серце козацьке,
А думка говорить:
«Куди ти йдеш, не спитавшись?
На кого покинув
Батька, неньку старенькую,
Молоду дівчину?
На чужині не ті люде —
Тяжко з ними жити!
Ні з ким буде поплакати,
Ні поговорити».

Сидить козак на тім боці,
Грає сине море.
Думав, доля зустрінеться —
Спіткалося горе.
А журавлі летять собі
Додому ключами.
Плаче козак — шляхи биті
Заросли тернами.

[1838, С.-Петербург]

Думка

Вітре буйний, вітре буйний!
Ти з морем говориш.
Збуди його, заграй ти з ним,
Спитај сине море.
Воно знає, де мій милий,
Бо його носило,
Воно скаже, сине море,
Де його поділо.
Коли милого втопило
Розбий сине море;
Піду шукать миленького,
Втоплю своє горе,
Втоплю свою недоленьку,
Русалкою стану,

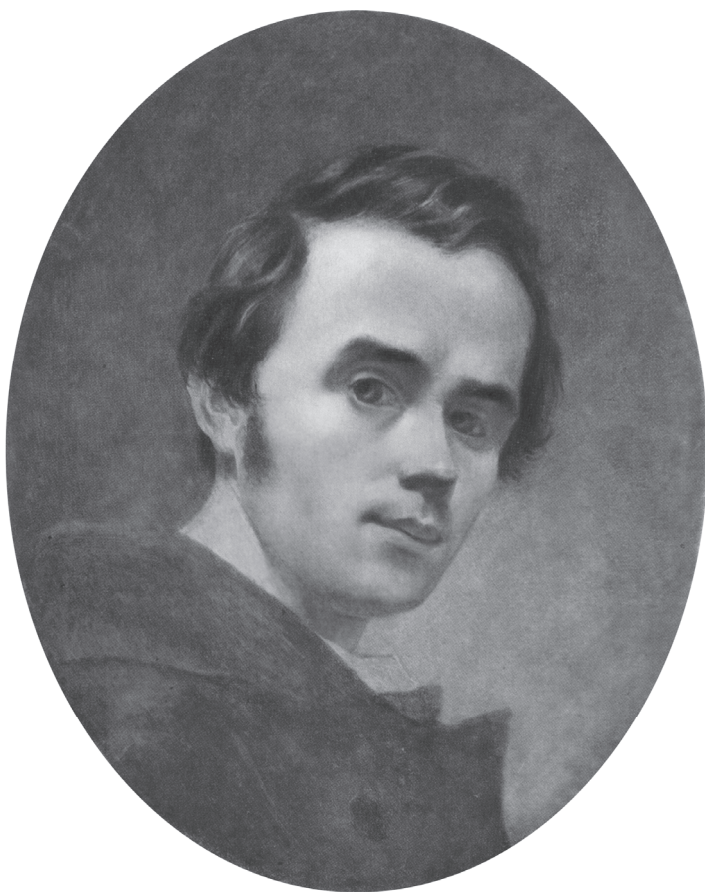
Пошукаю в чорних [хвилях],
 На дно моря кану.
 Найду його, пригорнуся,
 На серці зомлію.
 Тоді, хвиле, неси з милим,
 Куди вітер віє!
 Коли ж милий на тім боці,
 Буйнесенький, знаєш,
 Де він ходить, що він робить,
 Ти з ним розмовляєш.
 Коли плаче, то і я плачу,
 Коли ні – співаю;
 Коли ж згинув чорнобривий,
 То і я погибаю.
 Тоді неси мою душу
 Туди, де мій милий,
 Червоною калиною
 Постав на могилі.
 Буде легше в чужім полі
 Сироті лежати,
 Буде над ним його мила
 Квіткою стояти.
 І квіткою, і калиною
 Цвісти над ним буду,
 Щоб не пекло чуже сонце,
 Не топтали люде.
 Я ввечері посумую,
 А вранці поплачу.
 Зійде сонце – утру сльози,
 Ніхто і не побачить.
 Вітре буйний, вітре буйний!
 Ти з морем говориш,
 Збуди його, заграй ти з ним,
 Спитай сине море...

[1838, С.-Петербурґ]

Думка

Тяжко-важко в світі жити
 Сироті без роду,

Нема куди прихилиться —
Хоч з гори та в воду!
Утопився б молоденький,
Щоб не нудить світом;
Утопився б — тяжко жити
І нема де дітись.
В того доля ходить полем,
Колоски збирає;
А моя десь, ледащиця,
За морем блукає.
Добре тому багатому,
Його люди знають,
А зо мною зострінуться —
Мов недобачають.
Багатого губатого
Дівчина шанує,

Надо мною, сиротою,
 Сміється, кепкує.
 Чи я ж тобі не вродливий,
 Чи не в тебе вдався,
 Чи не люблю тебе щиро,
 Чи з тебе сміявся?
 Люби ж собі, моє серце,
 Люби, кого знаєш,
 Та не смійся надо мною,
 Як коли згадаєш.
 А я піду на край світа...
 На чужій сторонці
 Найду кращу або згину,
 Як той лист на сонці.
 Пішов козак, сумуючи,
 Нікого не кинув;
 Шукав долі в чужім полі
 Та там і загинув.
 Умираючи, дивився,
 Де сонечко сяє...
 Тяжко-важко умирати
 У чужому краю!

Гатчина, 2 ноября 1838 року

Думка

Нащо мені чорні брови,
 Нащо карі очі,
 Нащо літа молодії,
 Веселі, дівочі?
 Літа мої молодії
 Марно пропадають,
 Очі плачуть, чорні брови
 Од вітру линяють.
 Серце в'яне, нудить світом,
 Як пташка без волі.
 Нащо мені краса моя,
 Коли нема долі?
 Тяжко мені сиротою
 На сім світі жити;

Свої люде — як чужії,
Ні з ким говорити;
Нема кому розпитати,
Чого плачуть очі;
Нема кому розказати,
Чого серце хоче,
Чого серце, як голубка,
День і ніч воркує;
Ніхто його не питає,
Не знає, не чує.
Чужі люде не питають —
Та й нащо питати?
Нехай плаче сиротина,
Нехай літа тратить!
Плач же, серце, плачте, очі,
Поки не заснули,
Голосніше, жалібніше,
Щоб вітри почули,
Щоб понесли буйнесенькі
За синєє море
Чорнявому зрадливому
На лютеє горе!

[1838, С.-Петербург]

Тарасова ніч

На розпутті кобзар сидить
Та на кобзі грає,
Кругом хлопці та дівчата,
Як мак процвітає.
Грає кобзар, виспівує,
Вимовля словами,
Як москалі, орда, ляхи
Бились з козаками;
Як збиралась громадонька
В неділеньку вранці;
Як ховали казаченька
В зеленім байраці.
Грає кобзар, виспівує,
Аж лихо сміється...

«Була колись Гетьманщина,
Та вже не вернеться!..

Встає хмара з-за Лиману,
А друга з поля;
Зажурилась Україна —
Така її доля!
Зажурилась, заплакала,
Як мала дитина.
Ніхто її не рятує...
Козачество гине;
Гине слава, батьківщина,
Немає де дітись.
Виростають нехрещені
Козацькі діти,
Кохаються невінчані,
Без попа ховають;
Запродана жидам віра,
В церкву не пускають!
Як та галич поле криє,
Ляхи, уніяти
Налітають — нема кому
Порадоньки дати.
Обіззався Наливайко —
Не стало кравчини!
Обіззавсь козак Павлюга —
За нею полинув!
Обіззавсь Тарас Трясило
Гіркими сльозами:
«Бідна моя Україно,
Стоптана ляхами!
Україно, Україно!
Ненько моя, ненько!
Як згадаю тебе, краю,
Заплаче серденько...
Де поділось козачество,
Червоні жупани?
Де поділась доля-воля?
Бунчуки? Гетьмани?
Де поділося? Згоріло,
А чи затопило

Синє море твої гори,
Високі могили?..
Мовчать гори, грає море,
Могили сумують,
А над дітьми козацькими
Поляки панують.
Граї же, море, мовчіть, гори,
Гуляй, буїний, полем –
Плачте, діти козацькїї,
Така ваша доля!»

Обізвавсь Тарас Трясило
Віру рятовати,
Обізвався, орел сизий,
Та ї дав ляхам знати!
Обізвався пан Трясило:
«А годі журиться!
А ходім лиш, пани-брати,
З поляками биться!»

Вже не три дні, не три ночі
Б'ється пан Трясило.
Од Лиману до Трубайла
Трупом поле крилось.
Ізнемігся козаченько,
Тяжко зажурився,
А поганій Конєцпольський
Дуже звеселився.
Зібрав шляхту всю докупи
Та ї ну частовати.
Зібрав Тарас козаченьків
Поради прохати:
«Отамани товариші,
Брати мої, діти!
Дайте мені порадоньку,
Що будем робити?
Бенкетують вражі ляхи
Наше безголов'я».
«Нехай собі бенкетують,
Нехай на здоров'я!
Нехай, кляті, бенкетують,

Поки сонце заїде,
А ніч-мати дасть пораду –
Козак ляха знайде».

Лягло сонце за горою,
Зірки засіяли,
А козаки, як та хмара,
Ляхів обступали.
Як став місяць серед неба,
Ревнула гармата,
Прокинулись ляшки-панки –
Нікуди втікати!
Прокинулись ляшки-панки,
Та ї не повставали:
Зійшло сонце – ляшки-панки
Покотом лежали.

Червоною гадюкою
Несе Альта вісті,
Щоб летіли крюки з поля
Ляшків-панків їсти.
Налетіли чорні крюки
Вельможних будити;
Зібралось козачество
Богу помолитись.
Закрякали чорні крюки,
Виймаючи очі;
Заспівали козаченьки
Пісню тії ночі,
Тії ночі кровавої,
Що славою стала
Тарасові, козачеству,
Ляхів що приспала.

Над річкою, в чистім полі,
Могила чорніє;
Де кров текла козацькая,
Трава зеленіє.
Сидить ворон на могилі
Та з голоду криче...

Згада козак Гетьманщину,
 Згада та й заплаче!
 Було колись, панували,
 Та більше не будем!..
 Тії слави козацької повік не забудем!..»

Умовк кобзар, сумуючи:
 Щось руки не грають.
 Кругом хлопці та дівчата
 Слізеньки втирають.
 Пішов кобзар по улиці –
 З журби як заграє!
 Кругом хлопці навприсядки,
 А він вимовляє:
 «Нехай буде отакечки!
 Сидить, діти, у запічку,
 А я з журби та до шинку,
 А там найду свою жінку,
 Найду жінку, почастую,
 З вороженьків покепкую».

[6 ноября 1838, С.-Петербурі]

На вічну пам'ять Котляревському

Сонце гріє, вітер віє
 З поля на долину,
 Над водою гне з вербою
 Червону калину,
 На калині одиноке
 Гніздечко гойдає.
 А де ж дівся соловейко?
 Не питай, не знає.
 Згадай лихо, та й байдуже...
 Минулось... Пропало...
 Згадай добре – серце в'яне,
 Чому не осталося?
 Отож гляну та згадаю:
 Було, як смеркає,

Защобече на калині —
Ніхто не минає.

Чи багатий, кого доля,
Як мати дитину,
Убирає, доглядає,
Не мине калину.
Чи сирота, що до світа
Встає працювати,
Опиниться, послухає;
Мов батько та мати
Розпитують, розмовляють, —
Серце б'ється, любо...
І світ божий як Великдень,
І люди як люди.
Чи дівчина, що милого
Щодень виглядає,
В'яне, сохне сиротою,
Де дітись, не знає;
Піде на шлях подивитись,
Поплакати в лози,
Защобече соловейко —
Сохнуть дрібні сльози.
Послухає, усміхнеться,
Піде темним гаєм...
Ніби з милим розмовляла...

А він знай співає,
Та дрібно, та рівно, як Бога благає,
Поки вийде злодій на шлях погулять
З ножем у халяві, — піде руна гаєм,
Піде та замовкне — нащо щобетать?
Запеклюю душу злодія не спинить,
Тільки стратить голос, добру не навчить.
Нехай не лютує, поки сам загине,
Поки безголов'я ворон прокричить.
Засне долина. На калині
І соловейко задріма.
Повіє вітер по долині —
Пішла дібровою руна,
Руна гуляє, Божа мова.
Встануть сердеги працювать,
Корови підуть по діброві,

Дівчата вийдуть воду брать,
І сонце гляне – рай, та й годі!
Верба сміється, свято скрізь!
Заплаче злодій, лютий злодій.
Було так перш – тепер дивись:

Сонце гріє, вітер віє
З поля на долину;
Над водою гне з вербою
Червону калину,
На калині одиноке
Гніздечко гоїдає.
А де ж дівся соловейко?
Не питай, не знає.

Недавно, недавно у нас в Україні
Старий Котляревський отак щебетав;
Замовк, неборака, сиротами кинув

І гори, і море, де перше витав,
Де ватагу пройдисвіта
Водив за собою, –
Все осталося, все сумує,
Як руїни Трої.
Все сумує – тільки слава
Сонцем засіяла.
Не вмре кобзар, бо навіки
Його привітала.
Будеш, батьку, панувати,
Поки живуть люди;
Поки сонце з неба сяє,
Тебе не забудуть!

Праведная душе, прийми мою мову
Не мудру, та щиру, прийми, привітай.
Не кинь сиротою, як кинув діброви,
Прилини до мене хоть на одно слово
Та про Україну мені заспівай.
Нехай усміхнеться серце на чужині,
Хоть раз усміхнеться, дивлючись, як ти
Всю славу козацьку за словом єдиним
Переніс в убогу хату сироти.
Прилинь, сизий орле, бо я одинокий
Сирота на світі, в чужому краю.
Дивлюся на море, широке, глибоке,

Поплив би на той бік — човна не дають.
 Згадаю Енея, згадаю родину,
 Згадаю, заплачу, як тая дитина.
 А хвилі на той бік ідуть та ревуть.
 А може, я й темний, нічого не бачу,
 Злая доля, може, по тім боці плаче,
 Сироту усюди люде осміють.
 Нехай би сміялись, та там море грає,
 Там сонце, там місяць ясніше сія,
 Там з вітром могила в степу розмовляє,
 Там не одинокий був би з нею й я.
 Праведная душе, прийми мою мову
 Не мудру, та щиру. Прийми, привітай.
 Не кинь сиротою, як кинув діброви,
 Прилини до мене хоч на одно слово
 Та про Україну мені заспівай!

[листопад – грудень 1838, С.-Петербурґ]

1838–1839

Катерина

Василию Андреевичу ЖУКОВСКОМУ

На память 22 апреля 1838 года

I

Кохайтеся, чорнобриві,
 Та не з москалями,
 Бо москалі — чужі люде,
 Роблять лихо з вами.
 Москаль любить жартуючи,
 Жартуючи кине;
 Піде в свою Московщину,
 А дівчина гине...
 Якби сама, ще б нічого,
 А то й стара мати,
 Що привела на світ Божий,
 Мусить погибати.

Серце в'яне співаючи,
Коли знає за що;
Люде серця не побачать,
А скажуть — ледащо!
Кохайтесь ж, чорнобриві,
Та не з москалями,
Бо москалі — чужі люде,
Згнушаються вами.

Не слухала Катерина
Ні батька, ні неньки,
Полюбила москалика,
Як знало серденько.
Полюбила молодого,
В садочок ходила,
Поки себе, свою долю
Там занапастила.
Кличе мати вечеряти,
А донька не чує;
Де жартує з москаликом,
Там і заночує.
Не дві ночі карі очі
Любо цілувала,
Поки слава на все село
Недобрая стала.
Нехай собі тії люде,
Що хотять, говорять:
Вона любить, то ї не чує,
Що вкралося горе.
Прийшли вісті недобрії —
В поход затрубили.
Пішов москаль в Туреччину;
Катрусю накрыли.
Незчулася, та ї байдуже,
Що коса покрита:
За милого, як співати,
Любо ї потужити.
Обіцявся чорнобривий,
Коли не загине,
Обіцявся вернутися.
Тойді Катерина

Буде собі московкою,
Забудеться горе;
А поки що нехай люде
Що хотять говорять.
Не журиться Катерина —
Слізоньки втирає,
Бо дівчата на улиці
Без неї співають.
Не журиться Катерина —
Вмиється сльозою,
Возьме відра, опівночі
Піде за водою,
Щоб вороги не бачили;
Прийде до криниці,
Стане собі під калину,
Заспіває *Гриця*.
Виспіває, вимовляє,
Аж калина плаче.
Вернулася — і раденька,
Що ніхто не бачив.
Не журиться Катерина
І гадки не має —
У новенькій хустиночці
В вікно виглядає.
Виглядає Катерина...
Минуло півроку;
Занудило коло серця,
Заколело в боку.
Нездужає Катерина,
Ледве-ледве дише...
Вичуняла, та в запечку
Дитину колише.
А жіночки лихо дзвонять,
Матері глузують,
Що москалі вертаються
Та в неї ночують:
«В тебе дочка чорнобрива,
Та ще й не єдина,
А муштрує у запечку
Московського сина.
Чорнобривого придбала...

Мабуть, сама вчила...»
Бодай же вас, цокотухи,
Та злидні побили,
Як ту матір, що вам на сміх
Сина породила.

Катерино, серце моє!
Лишенько з тобою!
Де ти в світі подінешся
З малим сиротою?
Хто питає, привітає
Без милого в світі?
Батько, мати – чужі люде,
Тяжко з ними жити!

Вичуняла Катерина,
Одсуне кватирку,
Поглядає на улицу,
Колише дитинку;
Поглядає – нема, нема...
Чи то ж і не буде?
Пішла б в садок поплакати,
Так дивляться люде.
Зайде сонце – Катерина
По садочку ходить.
На рученьках носить сина,
Очиці поводить:
«Отут з муштри виглядала,
Отут розмовляла,
А там... а там... сину, сину!» –
Та й не доказала.

Зеленіють по садочку
Черешні та вишні;
Як і перше виходила,
Катерина вийшла.
Вийшла, та вже не співає,
Як перше співала,
Як москаля молодого
В вишник дожидала.
Не співає чорнобрива,

Літературно-художнє видання

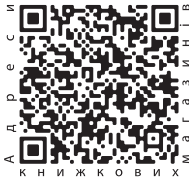
ШЕВЧЕНКО Тарас
Кобзар

Керівник проекту *М. Г. Шакура*
Відповідальний за випуск *Н. О. Міценко*
Художній редактор *Ю. О. Дзекунова*
Технічний редактор *В. Г. Євлахов*
Коректор *Ю. С. Любавська*

Підписано до друку 04.08.2017. Формат 70x100/16.
Друк офсетний. Гарнітура «Vazhanov». Ум. друк. арк. 52,89.
Наклад 4000 пр. Зам. № .

Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля»
Св. № ДК65 від 26.05.2000
61140, Харків-140, просп. Гагаріна, 20а
E-mail: cop@bookclub.ua

Віддруковано у ПРАТ «Харківська книжкова фабрика "Глобус"»
61012, м. Харків, вул. Різдяна, 11.
Свідоцтво ДК № 3985 від 22.02.2011 р.
www.globus-book.com

- за телефонами довідкової служби (050) 113-93-93 (МТС); (093)170-03-93 (life); (067) 332-93-93 (Київстар); (057) 783-88-88

- на сайті Клубу: www.bookclub.ua
- у мережі фірмових магазинів див. адреси на сайті Клубу або за QR-кодом

Надсилається безоплатний каталог

Запрошуємо до співпраці авторів
e-mail: publish@bookclub.ua

**Запрошуємо до співпраці художників,
перекладачів, редакторів**
e-mail: editor@bookclub.ua

**Для гуртових
клієнтів**

Харків

тел./факс +38(057)703-44-57
e-mail: trade@bookclub.ua
www.trade.bookclub.ua

Київ

тел./факс +38(067)575-27-55
e-mail: kyiv@bookclub.ua

Одеса

тел./факс +38(067)572-44-28
e-mail: odessa@bookclub.ua

Шевченко Т.

Ш37 Кобзар. – Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2017. – 656 с.

ISBN 978-617-12-3918-0

Збірка вічних перлин української поезії зі спадщини Тараса Шевченка. У цих віршах – усе, що колись хотів сказати світові Кобзар, усе, чим він жив, що любив і до чого прагнув. Простота й мудрість, душевна щирість і глибокий зміст у словах Шевченка не загубилися у віках і зараз своєю поезією промовляють до нас.

УДК 821.161.2